

היענות חלקית

המבט האנושי מורגל לבחון סוגיות באופן דיכוטומי. כן-לא, טוב-רע, שחור-לבן. אין אפור. חסרה גמישות ומורכבות בתבניות החשיבה ובעיקר בתבניות ההתנהגות. סוגיה זו רלוונטית לכל תחום בהווה האנושית, ואנו נתמקד בהיבט אחד שבא לידי ביטוי בכול מישור. במשפחה, בעבודה, בקהילה ובניהול מדינה. "היענות חלקית".

ניתן שתי דוגמאות. משה הפעוט מבקש מאמו גלידה, דקות ספורות לפני ארוחת ערב. האימא שדואגת שבנה יאכל את הארוחה לשובע עשויה להגיב בשלילה בנחרצות – "לא!". במקום זאת, היא תאמר לבנה הקט "כן אבל אחרי האוכל". נראה פשוט! ניתן דוגמא נוספת. מנהל המתנ"ס פונה למנכ"ל העיריה בבקשה לשפץ את אולם הספורט בסכום כולל של 50,000 ₪ ומצרף תוכניות מפורטות. המנכ"ל חושב שמדובר בדרישה הזויה. במקום לדחות את מנהל המתנ"ס על הסף, הוא מוצא תקציב זמין של 2,000 ₪ שעומד לרשותו, ומבטיח להשתדל למצוא תקציב נוסף.

אתה הקורא! כן אתה! קח מעט אויר ונסה לדמיין בעניים עצומות כמה פעמים סוגיה זו תופסת אותך במשך היום! ...

היענות חלקית אינה באה כדי "לסתום את הפה". מדובר בנקודה קריטית במערכת יחסים בינאישית. מאחורי כל בקשה מסתתרים במודע ובתת מודע כמה כמיהות של האדם. ראשית, חשוב לו שימלאו את מבוקשו. שנית, היענות לבקשתו כמוה כהכרה ולגיטימציה בדרישה ובמניע שלו (בד"כ הם אינם זהים, ולא נאריך בעניין). הכרה ולגיטימיות מחזק את הביטחון העצמי, את הדימוי ואת הכבוד העצמי. "יש לי SAY" תהיה תחושת המבקש.

"היענות חלקית" הוא מרכיב ברעיון רחב שכותרתו "סירוב מכיל". הרעיון דורש הבחנה כירורגית בין המהות-העיקר והטפל, בין העמדות לצרכים. שני חוקרים בעלי שם בתחום הישוב סכסוכים, יורי ופישר, כתבו ספר שכותרתו "Getting To Yes", שלימים הפך למניפסט בתחום. טענתם המרכזית, שבכול ויכוח צריך להתמקד ב"כן". זה ניתן ואפשרי. לשם כך יש צורך בדמיון ובחשיבה יצירתית "מחוץ לקופסה".

כמו תמיד, גם הפעם לא אנו ממציאים את הרעיון. מקור הרעיון במקורות היהודיים. נציג שתי דוגמאות.

דוגמא ראשונה מחטא העגל. במסגרת תהליך ההתפייסות שבין משה וא-לוהים בעקבות החטא, משה מבקש את קרבת א-לוהים: "הודעני נא את דרךך ואדעך למען אמצא חן בעיניך". א-לוהים עונה: "... פי מצאת חן בעיני ואדעך בשם". ביטוי חזק של אמפטיה, אשר בעקבותיה משה מוסיף ומבקש: "הראני נא את פבדך" (רש"י: "ראה משה שהיה עת רצון... והוסיף לשאול"). את הבקשה הזו, א-לוהים נאלץ לדחות: "לא תוכל לראת את פני לא יראני האדם וחי". המשמעות של ראיית א-לוהים, היא כריתת הענף שעליו יושב האדם. אין פגיעה בכבוד אלוהים אלא פגיעה באדם עצמו. ואז מגיע שלב היענות החלקית: "והסרתי את פפי וראיתי את אחרי ופני לא יראו". את פני, כפי שביקשת, אומנם לא תוכל לראות, אבל במקום זאת תוכל לראות את אחורי. היענות חלקית. (חז"ל דנים בעומק ההבחנה שבין "פנים" ו"אחור" בהקשר לא-לוהים, ולא נאריך בעניין זה).

דוגמא נוספת מפרשת ואתחנן. בעקבות הגזירה על משה שלא להיכנס לארץ, הוא פונה לא-לוהים בפנייה מרגשת: "אעברה נא וראת את הארץ הטובה...". חרף תחנוני משה, א-לוהים מסרב אך מוסיף ואומר: "עלה ראש הפסגה ושא עיניך זמה וצפנה ותימנה ומזרחתה וראה בעיניך כי לא תעבר את הירדן הזה". להיכנס לארץ לא תוכל, עונה א-לוהים למשה, אך אוכל להיענות באופן חלקי לבקשתך. תוכל לצפות "בעיניך" על הארץ. האם זה מניח את דעתו של משה? סביר להניח שהוא ציפה ליותר, אך בתחושה הסובייקטיבית משה מרגיש שהיתה התייחסות לבקשה ולצורך.

החיים מזמנים לנו אתגרים וקונפליקטים רבים. ברבים מהם ניתן לחתור למציאת פתרון משלב (WIN-WIN). לשם כך, יש צורך במבט יצירתי. "היענות חלקית" היא מרכיב חשוב ומרכזי בתהליך המשלב.